

מאוצרות הפרשה

בעיני כרשעים, כלומר שניהם רשעים עד שיקבלו את הדין. ולכן משה אמר למה תכה רעך רשע כמותך, כי שניהם בעיניו כרשעים. ראה זאת המכה ואמר למה אתה קורא לשנינו רשעים משום שאתה כאילו שופט שלנו ואנו בעלי דינים, מי שמך לשר ושופט עלינו. הרי אין אנו עומדים לפניך בדין.

למה זה עזבתם את האיש קראנה לו ויאכל לחם (ב,כ)

וברש"י שמא ישא אחת מכם. ויש להביא כאן בנותן טעם את דברי הש"ך לעיל פסוק ט"ז דאיתא שם ולכהן מדיין שבע בנות, ואומר שם הש"ך שכשאדם מתברך בשבע בנות, הוא מוכן לקחת כל שידוך שרק יהיה בלי לברר מי הוא ומה הוא, וה"ה כאן הוא אמר קראו לו וישא אחת מכם, אפילו שלא ידע כלל מי זה.

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלוקים חרבה (ג,א)

ובתרגום הוסיף שזה היה מקום מרעה טוב ('שפר רעיא'), והטעם שהתרגום הוסיף את המילים האלו שאינן מופיעות בפסוק? י"ל ע"פ ב"מ צ"ג: שאם רועה העלה את הבהמות לראשי צוקין ונפלו ומתו חייב, לברר אם היה שם מרעה שמן וטוב שאז פטור. והרי כתוב במדרש הר חורב למה נקרא שמו חורב, כי היה הר חד כחרב, וזה מה שהיה קשה לתרגום איך משה רעה את צאן חותנו יתרו בהר חורב, הרי מי שהעלה לראשי צוקין מעל בשמירתן, לזה כתב התרגום שזה היה מרעה טוב וא"כ שרי. (רבי העשל)

ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלקים (ג,ו)

על דרך הרמז פירש רבי מאיר יחיאל הלוי מאוסטרובצא פסוק זה כך: דרך העולם, שכשבאה על אדם צרה הוא ניגש לצדיק ומבקש ממנו להתפלל עליו. והנה, לצדיק יש את הכח לראות גם את העתיד, והוא רואה בברור שבאמת "צרה" זו אינה צרה, אלא טמונה בה טובה עבור אותו יהודי. כך הורונו חז"ל (פסחים ג): "לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה על בשורות טובות אומר 'ברוך הטוב והמטיב', ועל בשורות רעות אומר 'ברוך דיין האמת'. לעולם הבא - כולו 'הטוב והמטיב', כי לעתיד לבוא, בעולם הבא, יתברר שכל הדברים הלא נעימים שקרו לנו כאן בעולם הזה - כולם היו לטובתנו. אם כן, כאשר יביט הצדיק לעתיד יראה שאין כאן צרה כלל, הכל לטובה, וממילא אין על מה להתפלל עבור אותו יהודי. לכן 'ויסתר משה פניו' - הוא לא רצה להביט לעתיד. מדוע? "כי ירא מהביט אל האלקים", אם הוא יביט לעתיד יראה שאין זו צרה כלל ואז לא יתפלל. אמר משה: רבוננו של עולם, אינני חפץ להביט לעתיד. עכשיו כואב להם? אנא ממך, הוצא אותם מיד! (ומתוך האור)

לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול (ה,ז)

מדוע כתובה המלה "תוסיפון" בתוספת האות "א" - "תאספון"? כתב בספר "לקוטי בתר לקוטי", להסביר זאת בשם רבי דוד מלעלוב זצ"ל, שפרעה חשש מכח האחדות של בני ישראל, הכח שבסיועו הם יעברו את צרות השעבוד שהסבו להם המצרים. מאחר שכונתו של פרעה היתה לשבור את רוחם של בני ישראל, אסר עליהם להתאסף ולהתאחד. ועל כן כתוב "לא תאספון", מלשון אסיפה. (שם)

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד ותמלא הארץ אותם (א,ז) המהרי"ל דיסקין התקשה כאן מדוע הוסיפה התורה ותמלא הארץ אותם? וי"ל שבגזרת הגלות שנגזרה על עם ישראל בפרשת לך לך נאמר 'ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם', והטעם שהוסיפה התורה 'בארץ לא להם' כי הגלות תהיה רק אם יהיו בארץ שהיא לא להם, אבל אם ישבו בארץ שלהם לא יהיה שיעבוד. והנה ארץ גושן היתה שייכת לישראל, כי היא ניתנה ע"י פרעה לשרה אמנו, כמזבא במדרש בפרשת לך לך, ושוב ניתנה כאן לישראל. ואילו היו עוסקים שם בתורה לא היו משתעבדים כמו שהיה באמת עם שבט לוי. אבל אחר שפרו וישרצו ויצאו להתערב עם המצרים ותמלא ארץ מצרים אותם, רק אז השתעבדו בהם המצרים.

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך (א,ג)

ויש להקשות למה כתוב ויעבדו חסר יו"ד ולא כתיב ויעבדו? וי"ל שמצינו בחז"ל שבתחילה עבדו המצרים יחד עם היהודים ואף פרעה עבד עימם (סוטה יא), ולכן כתב ויעבדו בלי יו"ד כדי שיתפרש שגם המצרים עבדו. והמילה את ג"כ מסתדרת, כי את מתפרש הרבה בלשון עם. כמו שמצינו את יעקב איש וביתו באו.

כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (א,כב)

יש להבין מדוע צריך היה פרעה להשליך את הילדים ליאור כדי להורגם, וכי אינם יכולים להורגם במקומם? ולמה להטריחם עד ליאור מרחק רב? בספר "קהלת יצחק" מובא בשם ר' בן ציון אריה משקוד, דבמסכת סנהדרין דף ס"ז: מסופר: זעירי קנה חמור באלכסנדריה של מצרים, וכשהביאה לביתו ונתן לחמור מים לשתות, נמוס החמור ונעשה דף של גשר מעץ. משום שהחמור שמכרו לו עשו אותו ע"י כישוף. וכל דבר שנעשה מכישוף כאשר נוגע במים חוזר למה שהיה קודם. גם פרעה חשש שמא בני ישראל יבראו ילדים בכישוף ויביאום למצרים להורגם במקום ילדיהם. על כן ציוה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ועל ידי המים תווכחו אם זה ילד אמיתי או כישוף.

ויהי כי יראו המילדת את האלקים ויעש להם בתים (א,כח)

הגרי"ד סולובייצ'יק (בן הגרי"ז) היה מבאר מה המידה כנגד מידה בכך שהקב"ה העמיד מהם בתי כהונה ולויה. וביאר כך: שהרי "פרעה לא גזר אלא על הזכרים" ונמצא שהיו נשואות רק בנות ישראל, ועם מי היו מתחתנות? עם גויים. ופרעה חשב שבזה לא יהיו יהודים כלל (כי אצל הגוים הילד נחשב כמו האבא), אולם לא ידע שהכלל הוא שעובד כוכבים הבא על בת ישראל הולד ישראל (בימות כג) ומכל מקום נכון שישאלים כן היו אבל כהנים לויים לא היו, לפיכך הם זכו לשכר של מידה כנגד מידה בכך שגרמו להצלת בתי כהונה ולויה שהקב"ה העמיד מהם בתי כהונה ולויה. (הגאון ר' חיים ברוך בנצאל שליט"א, גליון א' ישיבת עיר חומש)

ויאמר לרשע למה תכה רעך. ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו (ב, יג-יד)

ופרש"י למה תכה אע"פ שלא הכהו נקרא רשע בהרמת היד, רעך רשע שכמותך. וקשה ע"ז ב' קושיות: א. למה רעו שלא הרים ידו נקרא רשע. ב. מה השיבו 'מי שמך לאיש שר ושופט עלינו' האם רק שר ושופט יכול למחות במי שמכה חברו? וי"ל דקושיה מתרצה בחברתה הנה התנא באבות (א, ח) אומר כשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך יהיו

כחה של קבלה

יְהִי כִי יֵרְאוּ הַמַּיְלֵדוֹת אֶת הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים (א', כ"א) לכאורה יש להבין: מדוע היה על הפסוק לחזור ולציין כי שכרן של המיילדות ניתן להן על כך שיראו את האלוקים? הלא ברור כי השכר הינו על המעשה הטוב שעשו, מעשה המפורש בפסוקים הקודמים: (פסוק י"ז) "וַיִּתְּרָאן הַמַּיְלֵדוֹת אֶת הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כְּפֶאֱשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֶינָן אֶת הַיְלָדִים!"

את התשובה נבין על פי המעשה הבא: היה זה ביום מן הימים, כאשר אל חדרו של רבינו ה'חפץ חיים' הגיעה אחת מנשות ראדין, כשהיא בוכיה ומצתה על לחיה. היא סיפרה כי בעלה נפל למשכב, והרופאים אינם מצליחים להעלות ארוכה למחלתו, וכעת לא נותרה לה אלא תקוה אחרונה: אם יברך הצדיק את בעלה החולה – אולי יהא בכך כדי להעביר את רוע הגזירה! כך אמרה האשה, אולם החפץ חיים נענה והשיב בשאלה: "האם יודעת את כיצד מתנהלים בתי הסוהר?". האשה, כמובן, לא הבינה את הקשר בין מטרת ביקורה ובין השאלה המוזרה, ולפיכך סברה כי ה'חפץ חיים' לא הבין את דבריה לאשורם. על כן, שבה וחזרה על מבוקשה, תוך שהיא מתארת את סבלו של בעלה החולה, אולם ה'חפץ חיים' רק חזר על דבריו ושאל שוב: "האם יודעת את מהו סדר הדברים בבית הסוהר? כיצד מתנהלים שם העניינים?". שוב, התעקשה האשה. "רבי, הגעתי בכדי לבקש ברכה עבור בעלי החולה!" שבה והסבירה, ואילו ה'חפץ חיים' פתח ואמר: "אם אינך רוצה לומר, אומר זאת אני... כאשר נתפס אדם על עבירה שעבר כלפי המלכות, שולחים אותו לבית הסוהר, הסגור בשערים של ברזל, הנעולים במנעולים כבדים וגדולים בכדי שלא יוכלו לפורצם. מלבד זאת, מוצבים בבית הסוהר שומרים חמושים, יומם ולילה, ובכל פינות הבית קבועים עמודי תאורה – בכדי שאף אחד מהאסירים לא יוכל להימלט בחסות החשיכה!" "לכל זאת, זקוק מלך בשר ודם בכדי לאסור את אסירי. אולם כאשר מתחייב אדם במאסר כלפי שמיא, הקדוש ברוך הוא אינו זקוק לכל אלו... הוא אינו זקוק לשערים של ברזל, לא לעמודי תאורה וגם לא לשומרים חמושים... הוא פשוט שולח אל האדם מחלה, שגורמת לכך שאינו יכול לקום ממיטתו! זה הכל! ובכן, גם בעלך, כעת מרצה עונש של מאסר... אולם מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא, כשם שבארץ, אסיר המתנהג כשוהר, זוכה לקיצור תקופת מאסרו – כך גם בשמים, אדם שמתקן את דרכיו זוכה שיקצרו את סבלו. אולם מבלעדי זאת – אין כל דרך לפרוץ את חומות בית הסוהר!"

וכאן, המשיך ה'חפץ חיים' והטעים: "את מבקשת ממני ברכה... אולם כלום אני יכול להעניק ברכות? הלא רק הריבונו של עולם יכול להעניק את הברכה! מי ששומר את השבת – זוכה לברכתו של הקדוש ברוך הוא, אולם מי שפותח את חנותו גם בשבת, או מי שאינו ממהר לסגור אותה בטרם יתקדש היום – הרי שאינו יכול לזכות לברכה! ובכן, אמרי לבעלך: אם הוא יבטיח שמכאן ואילך יסגור את חנותו בשבת – הרי שיבריא בעזרת השם יתברך, אולם אם לא – הוא יישאר במאסר חוליו!"

כאשר שמעה האשה את הדברים המפורשים יוצאים מפי כהן גדול, לא היססה לרגע: "אני מבטיחה! בעלי יסגור את החנות בשבת!" הכריזה, אולם החפץ חיים לא הסתפק בכך: "את מבטיחה... אבל זה לא מספיק! מה עם הבעל? אני רוצה שהוא יבטיח!" דרש הצדיק. "רבי! הרי בעלי לא יכול להגיע לכאן ולהבטיח!" טענה האשה, אולם ה'חפץ חיים' לא התפעל: "הוא אינו צריך להגיע לכאן... גשי אליו כעת, ואמרי לו בשמי שעליו להבטיח לסגור את חנותו בשבת!". "רבי, בעלי עלול למות עד שאגיע אליו!" התחננה האשה, ואילו ה'חפץ חיים' הבטיח: "אל דאגה... הוא לא ימות! גשי אליו כעת עם הבחור אשר אשלח עימך, ואמרי לבעלך שעליו להתחייב בתקיעת כף שייתן לבחור זה – כי לא יחלל עוד את השבת בפתיחת חנותו! רק אז הוא יזכה בברכה!" סיים הצדיק.

ואכן, סיפר אותו בחור שנשלח על ידי ה'חפץ חיים' עם האשה, כי מיד כאשר הגיעו אל הבית והבעל התחייב בתקיעת כף לסגור את חנותו בשבת מכאן ואילך – החל ניכר שיפור בהרגשתו, עד שלקץ ימים ספורים החלים לגמרי כאילו לא חלה מעולם!

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי די בקבלה, בבחירת הדרך, בהחלטה נחושה – בכדי לזכות לברכה כאילו כבר נעשה המעשה בפועל! הנה: אותו אדם החלים ממחלתו בטרם הספיק לסגור את חנותו אפילו לשבת אחת, רק בזכות הקבלה שקיבל על עצמו! ואף ה'חפץ חיים' עצמו הרי לא התנה את ברכתו בכך שתיסגר החנות – אלא בכך שהבעל יקבל על עצמו שלא לפותח עוד בשבת!

ומכאן, תשובה לשאלתנו על פי דרכו של האלשיך הקדוש שהיה אומר כך: אילו נאמר בפסוק כי המיילדות העבריות קיבלו שכרן – היינו עלולים לסבור כי את השכר קיבלו על המעשה הטוב שעשו בפועל, כלומר: על כך שהחיו את הילדים. לפיכך, מדגישה התורה, כי לשכרן הטוב היו זכאיות עוד בטרם עשו כל מעשה, בשל עצם העובדה שיראו את האלוקים וגמרו בליבן שלא לציית למצוותו של המלך המצרי הרשע! והוא שאומר הפסוק: "ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים" – ומיד: "ויעש להן בתים!". ('ללמדך' מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

החזרי מס הכנסה בגין תרומות

שאלה: אנחנו קהילה של מתפללים, יש לנו עמותה ואושר לנו סעיף 46 (אישור לצורך החזרי מס על קבלת תרומות) וניתן לקבל החזרי מס עד 30% על התרומות לעמותה. לאחרונה התקבלה תרומה גדולה לעמותה, אך התורם אינו מעוניין בקבלה. בכל מקרה הגזבר חייב להוציא קבלה כלשהי, ואם התורם אינו מעוניין בה, הגזבר יכול לזרוק אותה. כמה חברים בקהילה מגישים דוחות למס הכנסה כל שנה, לשם קבלת החזרי מס. האם ניתן להוציא על שמם את הקבלה על התרומה הנ"ל, כדי שיוכלו לקבל החזרים ממס הכנסה בגין התרומה, ואת החזורים הללו יעבירו לקהילה?

תשובה: מדובר ברמאות ובגזל של המדינה ואין לזה היתר כלל. החזרי המס הם הטבת מס למי שתרם. אם רצונו בכך, הוא יכול להגיש את הקבלה, ואת החזר המס הוא יכול להעביר למי שירצה. כמו כן נראה שמותר לו להעביר את הכסף שהוא מעוניין לתרום, למישהו אחר במתנה גמורה (באופן שהמקבל יוכל לעשות במתנה ככל שיחפץ). והמקבל יתרום את הכסף ויקבל על תרומתו החזר. נוסף דברים אף שנראה שהם מובנים מאליהם חשוב להקפיד בעניינים כאלו על היושר, אפילו כשהאיסור נראה בלי טעם, ויכול מאן דהוא לטעון, שלא נגרם בעשייתו נזק לאף אחד. במקום שבו מתחילים לפעול בדרך שאינה ישרה לחלוטין, בסופו של דבר ייעשו מעשים גרועים וקשים, ואנשים יידרדו לאיסורים חמורים. זאת ועוד יש לציין שדווקא בצורכי בית הכנסת, יש חשיבות שהדברים יתנהלו בדרך כשרה לחלוטין. (אמונת עיתן)

חידה שבועית

מה שייך לך אבל אנשים אחריהם מתענים בו הרבה יותר ממך?

תשובה לחידה: לא ירדו גשמים ושרר יבש (רש"י" מח, ט). תשובה לחידה השבועית: ר' זבולון יצחק לריום 300,000 דולר ור' פלטיאל-1,000,000 דולר.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות דומב – קרני להולדת הבן הנכד משפחות לוי – הכט להכנס הבן לעול תורה ומצוות

משפחת וגנר לנשואי הבן משפחות יואל בלומנטל להולדת הבן משפחות הרב זבולון כהנא – פרוינדליך לאירוסים הבת הנכדה משפחת גלזר להולדת הבן

משפחת אטינגר להולדת הבן משפחות קונצקי – גוז להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות הרב חפוטא לאירוסים הבת הנכדה

גני הדר-עמישב: משפחות שינפלד – קינסבורסקי להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות גלוסקין – הרב פלדמן לנשואי הבת הנכדה

משפחות יונגרמן - גלס להולדת הבן הנכד

הודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

